

Referanser: MKR/AU 15/20 og 04/21, KISP 26/20

Arkivsak: 17/06406-18

Saksdokumenter:

Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel 2017-2020
Uttalelse fra Mellomkirkelig råd 23.11.2017 ved 50-årsmarkeringen for okkupasjonen
Uttalelse fra Bispemøtet 18.05.20 om Israels planer om annektering
Uttalelse fra Bispemøtet 16.10.20 om kristensionisme

Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel 2021-2023 (1. gangs behandling)

Sammendrag

Mellomkirkelig råds (MKR) strategi for arbeidet med Palestina og Israel må oppdateres.

MKR/AU behandlet saken på sine møter 14. september 2020 og 14. januar 2021 og KISP på sitt møte 3. desember 2020. Drøftingen i MKR/AU og KISP tilsier at strategien i hovedsak beholdes, men justeres på noen punkter. Deres innspill er innarbeidet i saksdokumentet.

Saken kommer opp til førstegangsbehandling på MKRs møte i februar, og **rådet gis anledning til å gi innspill til justering av strategien**. Ut fra rådets innspill vil det bli utarbeidet et utkast til en oppdatert strategi som Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP), Teologisk nemnd (TN) og Menneskerettighetsutvalget (MRU) vil drøfte og gi innspill til på sine møter i mars. MKR får så saken tilbake til sluttbehandling på rådsmøtet i slutten av april.

Saksdokumentet tar utgangspunkt i gjeldende strategi og kommenterer kun der det er behov for større justeringer.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd ber om at innspillene fra rådets drøfting tas med arbeidet med «Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel 2021-2023».

Saksorientering

Bakgrunn

Strategidokumentet for 2017–20 legges til grunn i det følgende. Det pekes på hvor det er behov for oppdateringer og justering av teksten, og det stilles en del spørsmål rådet kan drøfte.

Mellomkirkelig råds arbeid for rettferdig fred i Palestina og Israel har tre hovedprioriteringer som foreslås videreført:

1. Legge til rette for teologisk, økumenisk og interreligiøs refleksjon og dialog om Palestina og Israel for å skape økt kunnskap om og forståelse av konflikten.
2. Styrke relasjoner mellom Den norske kirke og kirker og kristne i Palestina og Israel.
3. Styrke respekten for menneskerettighetene og internasjonal lov gjennom økumenisk samarbeid som bidrar til å avskaffe okkupasjonen og sikre en demokratisk utvikling i både Israel og Palestina.

MKR's strategidokument er fundert på vedtak i Kirkemøtet, MKR og Bispemøtet. Det legges også til grunn at MKR's standpunkter i hovedsak skal være i overensstemmelse med synspunktene til våre økumeniske partnere, Det lutherske verdensforbund (LVF), Kirkenes verdensråd (KV) og Kirkerådet i Midtøsten (MECC), samt vår søsterkirke, Evangelical Lutheran Church in Jordan and the Holy Land (ELCJHL). Kirkens Nødhjelp er en viktig aktør i Den norske kirkes engasjement i Midtøsten gjennom vårt felles samarbeid med de nevnte partnere, og MKR's strategi tar derfor også hensyn til Kirkens Nødhjelps arbeid i regionen.

Det justerte strategidokumentet vil referere til nyere uttalelser, slik som MKR's uttalelse fra 2017 i anledning 50-års markeringen for okkupasjonen og Bispemøtets to uttalelser i 2020 om Israels annekteringsplaner og kristensjonisme. Det vurderes også å referere til aktuelle nyere uttalelser fra kirkeledere i Jerusalem og fra økumeniske og andre aktuelle organisasjoner. Disse kan eventuelt lenkes til i en liste til slutt i dokumentet.

1. **Legge til rette for teologisk, økumenisk og interreligiøs refleksjon og dialog omkring Palestina og Israel**

Teologisk refleksjon, oppgjør med kristensjonismen

Disse temaene er blitt enda mer aktuelle i løpet av den siste treårsperioden. Bispemøtets uttalelse om kristensjonisme 16. oktober 2020 førte til betydelig mediedebatt. Vi ser også tendenser til økende antisemittisme i Europa, USA og i andre land, ofte koblet sammen med rasisme og fremmedfrykt.

I «Kirke-Norge» er det et hardt klima i debattene om teologisk legitimering eller avvisning av den israelske okkupasjonspolitikken. Det er få tegn til tilnærming mellom «Israelsvenner» og «Palestinavenner». Ulik forståelse av folkeretten, realitetene på bakken i Israel og Palestina, fastlåste forestillinger om meningsmotstandere og uheldig sammenblanding av teologi og politikk, gjør at samtalene ofte går i stå. MKR's strategidokument bør løfte fram dilemmaene, men samtidig være tydelig på sitt eget teologiske og politiske ståsted.

MKR mener at det er misbruk av bibeltekster når de fortolkes slik at en aksepterer at internasjonal rett og menneskerettighetene brytes. Bibelske landløfter koplet til Israels statsdannelse og okkupasjonspolitikk er særdeles krevende. Det samme er koplingen mellom landløfter og endetid (jf. kristensjonismen).

- Bør MKR si noe spesifikt om landløftene nå, eller avvente det arbeidet som gjøres sammen med Bispemøtet?
- Hva innebærer det at landløftene er *betinget* i forhold til jødisk etikk og kristnes forståelse av dem?

Det er forskjell på kristensjonisme som Bispemøtet har tatt avstand fra, og kristen støtte til sionismen.

- Bør MKR bør si noe om kristnes støtte til den politiske sionismen som legitimerer Israels krav også på palestinske områder?

MKR er i ferd med å etablere et forsknings- og formidlingssamarbeid med HL-senteret og et nærmere samarbeid med Bispemøtet om Den norske kirkes forhold til Israel og Palestina med særlig vekt på jødedom, relasjonen til jøder, antisemittisme og kristensionisme. Dette arbeidet skal konkretiseres i strategien.

Bekjempe antisemittisme

Strategien bør være tydeligere på hvordan MKR forstår antisemittisme og inneholde konkrete planer for hvordan MKR vil motarbeide antisemittisme (jf. punktet over om samarbeid med HL-senteret og Bispemøtet).

- Hva kan kirken bidra med for å realisere regjeringens *Handlingsplan mot antisemittisme*?¹

MKR bør ta klar avstand fra tolkninger av antisemittisme-begrepet som innebærer at kritikk av israelske myndigheters politikk defineres som antisemittisme. Det er mulig at Holocaust Remembrance Alliance sin definisjon av antisemittisme og bruken av denne bør kommenteres.² Den brukes som et maktmiddel til å innskrenke andres ytringsrom og stilne kritikk av Israel, også i debattene her hjemme. Å bli stemplet som «antisemitt» og «jødehater» er noe den som kritiserer israelsk politikk opplever ofte, også fra kristne i Norge.

- Bør MKR gå tydeligere ut mot misbruk av antisemittisme-begrepet?

Dialog med jøder

Kontaktgruppen mellom MKR og Det Mosaiske Trossamfund (DMT) har ikke fungert de senere årene. Dialogen gikk i stå på grunn av ulik tilnærming til den politiske situasjonen i Palestina og Israel, særlig knyttet til Kirkeuka for fred i Palestina og Israel. Dette er ikke særegent for Norge; også dialoggrupper i andre land sliter. MKR har henvendt seg flere ganger til DMT med forespørsel om å gjenoppta dialogen, og vi inviterte DMT med på en felles studietur til Israel. Studieturen lot seg av ulike grunner ikke gjennomføre, men planen er ikke oppgitt. MKR må klare å gjenopprette dialogen med DMT, utover at vi møtes i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) og andre fora hvor vi begge deltar.

- Hvordan får vi gjenopprettet en god dialog med Det Mosaiske Trossamfund?

MKR ønsker å styrke kontakten til jødiske miljøer og organisasjoner og i større grad reflektere jødiske diskurser om konflikten. Vi håper at samarbeidet med HL-senteret kan være et bidrag til dette, og det samme kan samarbeidet med Bispemøtet. Men det er en krevende å få kontakter i jødiske miljøer i Israel utenom menneskerettighetsorganisasjoner.

MKR hadde i mange år ansvar for å administrere arbeidet til Council of Religious Institutions in the Holy Land (CRIHL), som Trond Bakkevig fasiliteter. Rådet, hvor jødiske, muslimske og kristne toppledere møtes, sliter med holde arbeidet i gang, også på grunn av koronapandemien som gjør reiser og møter vanskelig. Selv om CRIHL er overført til NOREF³, har MKR god kontakt med Bakkevig.

- Hvem kan bidra til å styrke kontakten mellom MKR og jødiske miljøer i Israel?

2. Styrke relasjoner mellom Den norske kirke og kirker og kristne i Palestina og Israel

---

¹ <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/kmd/sami/dss-handlingsplan-antisemittisme.pdf>

² https://www.holocaustremembrance.com/sites/default/files/press_release_document_antisemitism.pdf

³ noref.no

Den norske kirkes søsterkirke: ELCJHL

Strategien bør være mer konkret enn den forrige om hvordan samarbeidet med ELCJHL kan styrkes. Borg og Nidaros' bispedømmesamarbeid kan beskrives, og det bør sies noe om potensialet som ligger i dette samarbeidet, for eksempel i forhold til pilegrimsarbeid og ungdomsutveksling.

Reiser til Palestina og Israel

MKR vil fortsette å oppfordre til reiser til Israel og Palestina, men reiserådene skal samordnes med MKRs «Veiledning for pastoral- og solidaritetsbesøk».⁴ Hensynet til koronapandemien og klimaet tilsier at vi utforsker nye muligheter for digital samhandling med partnere. MKR har tidligere utfordret reisebyråer som arrangerer «kristne» reiser til Israel, om å være mer sannferdige i beskrivelsene av landområder og situasjonen, ut fra gjeldende internasjonal rett. Mange tusener drar på slike turer hvert år, og kanskje burde MKR gjenoppta kontakten med disse reisearrangørene.

Augusta Victoria-sykehuset og Mount of Olive Housing Project

Strategien skal være mer presis i omtalen av Augusta Victoria-sykehuset på Oljeberget i Øst-Jerusalem. Dette handler om retten til spesialisert medisinsk behandling for den palestinske befolkningen.

Etter tiår med planlegging ser det endelig ut til at planen om å bygge boliger for palestinske kristne for å sikre det kristne nærværet i Øst-Jerusalem, kan realiseres. Man er nå i god gang med godkjenningprosedyrer for et konkret boligkompleks på tomte som LVF eier i bydelen Beit Hanina. Skal det kunne realiseres, er man helt avhengig av økonomisk støtte fra søsterkirkene, og det kan bli aktuelt at MKR tar initiativ til en innsamlingsaksjon i Norge.⁵

Partnere

Jf. listen over partnere:

- Har MKR de mest relevante partnerne i Israel og Palestina? Hvis ikke, hvilke andre bør vi opprette kontakt til?

3. Sett undertrykte fri! Styrke respekten for menneskerettighetene og internasjonal lov

Det justerte dokumentet vil inneholde en oppdatert analyse av den politiske situasjonen. Det er behov for en oppklarende tekst om den faktiske situasjonen i Israel og i Palestina.

Den politiske utviklingen

Mye har gått i feil retning. Mangel på demokrati og ansvarlig ledelse på palestinsk side har skapt apati og frustrasjon. Samtidig er det viktig å ha i mente at handlingsrommet, både politisk og økonomisk, for de palestinske myndighetene er sterkt begrenset av det faktum at de skal administrere områder som er okkupert. Den palestinske befolkningen lider, og hverdagen blir stadig vanskeligere. Flere ungdommer og andre som har mulighet, emigrerer, noe som tapper Palestina for dyrbare ressurser. Nå kan de se ut som om det blir nyvalg i Palestina til sommeren, noe som kan gi nye muligheter for en mer handlekraftig palestinsk ledelse.

Israel viderefører byggingen av ulovlige bosetninger, og dersom man gjennomfører annekteringen av deler av Vestbredden, vil det være et klart brudd på folkeretten. Handlingsrommet for en demokratisk politisk opposisjon internt i Israel krymper bl.a. ved kriminalisering av BDS-bevegelsen og stemping av kritikk av Israels politikk som antisemittisme. Innreisenekt og overvåkning gjør det også vanskelig for internasjonale samarbeidspartnere å ha kontakt med opposisjonen i Israel. Hva Israels fredsavtaler med flere arabiske naboland vil bety for

---

⁴ MKR 26/20

⁵ Mer om AVH og LVFs arbeid i Jerusalem: <https://jerusalem.lutheranworld.org/>

relasjonen til palestinerne, er uklart. Det samme er konsekvensene av presidentskiftet i USA. Flere stiller nå spørsmål ved om tostatsløsningen er død, og om hvordan en eventuell enstatsløsning vil se ut.

Denne korte analysen vil bli utdypet i dokumentet, samtidig som det er vanskelig å være for konkret i et strategidokument som skal gjelde i noen år framover. Men endrer situasjonen seg vesentlig, vil MKR selvsagt få anledning til å oppjustere dokumentet.

- Er MKR enig i hovedtrekkene i den politiske analysen?

«Jødisk stat»

Ideologien og lovgivningen knyttet til Israel som en «jødisk stat», er krevende. Begrepet oppfattes ofte i den norske debatten som at Israel skal være et trygt sted for jøder, og at jøder har en historisk tilknytning og folkerettslig rett til en stat innenfor trygge grenser. Dette er uproblematisk, men en «jødisk stat» i israelsk lovverk og politikk innebærer mer enn dette. Rettigheter i Israel tildeles ut fra hvilken religiøs og etnisk/kulturell gruppe en tilhører. Om lag 20 % av Israels statsborgere er ikke jøder, og de har dermed ikke de samme rettigheter som jøder har. Det er dypt problematisk å differensiere borgeres rettigheter ut fra hvilken religiøs eller etnisk/religiøs gruppe de tilhører. Samtidig blir befolkningen mer segregert som følge av bosetninger på Vestbredden og restriksjoner på hvor de ulike gruppene kan bosette seg og eie land. Veisperringer og kontrollposter innskrenker bevegelsesfriheten.

Dette utviklingen har fått mange til å rope et varsko om at Israel nå har mange fellestrekk med en apartheidstat. Den anerkjente israelske menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem argumenter for det i et nylig publisert dokument. Dokumentet inneholder en rekke lenker til videre interessant lesning.⁶

MKR's politiske posisjon:

MKR henter analyser fra kirkelederne i Jerusalem og andre kirker og kristne organisasjoner i Israel og Palestina. Vi lytter til Kirkenes verdensråd og Det lutherske verdensforbund som driver arbeid i regionen. Vi baserer også våre analyser på bl.a. FNs spesialrapportør, menneskerettighetsorganisasjoner og ulike fagmiljøer. MKR's politiske synspunkter bør fortsatt samsvare med hvordan våre nærmeste partnere vurderer situasjonen. Det gir legitimitet til MKR's politiske vurderinger.

I forbindelse med 50-årsmarkeringen i 2017 av okkupasjonen av Palestina, redegjorde MKR i den vedlagte uttalelsen for sin politiske posisjon.

- Hva bør eventuelt justeres i 2021?

Noen aktuelle vurderinger:

- Det vil være krevende å oppgi posisjonen om å støtte «tostatsløsningen». Dette må i så fall forankres hos viktige partnere og være i tråd med folkeretten. Uansett bør det påpekes at tostatsløsningen i dag har krevende sider. Hva er det problematiske med enstatsløsningen?
- Bør MKR være enda tydeligere i å kritisere okkupasjonen og annekteringspolitikken til Israel?
- Hvordan i så fall skjerpe kritikken av Israel, uten at dette kompliserer forholdet til jødiske miljøer ytterligere?
- Gå kritisk inn i begrepet «jødisk stat» og forklare hva som er det problematiske i israelsk politikk i forhold til dette.
- Skal MKR signalisere forventninger til Norges rolle i sikkerhetsrådet og eventuell ny regjering etter valget i høst? I så fall hvilke? Er dagens norske politikk for ettergivende overfor Israel?

---

⁶ https://www.btselem.org/publications/fulltext/202101_this_is_apartheid

- MKR bør formidle forventninger til opposisjonspartiene i Norge (som snart kan komme i posisjon), se på partiprogrammene.

Økonomiske virkemidler mot okkupasjonen

MKR/AU er enig i sekretariatets anbefaling om at MKR fastholder sin posisjon i forhold til boikott og økonomiske sanksjoner mot Israel. MKR er imot en generell boikott av Israel, men fastholder at økonomisk samvirke med israelske bosetninger og næringsvirksomhet på de okkuperte områdene, er i strid med folkeretten. I KISP-møtet ble det etterlyst en tydeligere motstand mot slike folkerettsbrudd.

Samtidig er det viktig at MKR tydeliggjør at å støtte BDS-bevegelsen (Boicott, Sanctions and Disinvestment Movement) ikke er antisemittisme, og at sanksjoner er et legitimt virkemiddel. I Granavolden-erklæringen heter det at Norge vil "Samarbeide med andre land for å gjennomføre økonomiske og politiske sanksjoner ved alvorlige og vedvarende brudd på folkeretten". MKR bør utfordre norske myndighetene til å agere i forhold til de retningslinjene som allerede er der (boikott og desinvestering fra okkupasjon/bosetninger). Debattene i de norske kommunene og Etikkrådets anbefalinger om desinvesteringer styrker dette standpunktet.

I KISP er det delte synspunkter på hva MKR bør mene om økonomiske sanksjoner mot Israel. Det er det også blant MKRs palestinske kristne partnere. Flere av dem, for eksempel Kairos Palestine, ber trossøsken i andre deler av verden om å støtte deres oppfordring til økonomiske sanksjoner. ⁷ KV og LVF går imot bruk av boikott og økonomiske sanksjoner.

Det justerte strategidokumentet bør klargjøre og grunngi bedre MKRs syn på BDS.

- Er MKR enig i at rådet viderefører sitt syn på BDS, men samtidig presiserer at «full BDS» mot Israel er legitime virkemidler?
- Har MKR innspill til hvordan motstanden mot folkerettsstridig økonomisk samkvem med bosetninger kan tydeliggjøres/styrkes?

Uansett svar på dette, må MKRs posisjon i forhold til økonomiske sanksjoner forklares bedre i det nye strategidokumentet.

Helt til slutt

- Er det tema og problemstillinger som ikke er dekket av det som nå er nevnt, men som bør inn i det justerte strategidokumentet?

Økonomiske/administrative konsekvenser

Aktivitetene knyttet til gjennomføring av strategien innarbeides i Kirkerådets ordinære budsjetter.

---

⁷ <https://cryforhope.org/media/attachments/2020/07/06/cry-for-hope-norwegian.pdf>